

I. N. J. A.
DISPUTATIO THEOLOGICA
De
**P E C C A T O
O R I G I N I S,**

Quam
Ex consensu maximè venerandæ
FACULTATIS THEOLOGICÆ

In
Celeberrima Lipsiensium Academia
Sub
**P R Ä S I D I O
V I R I**

Maximè Reverendi, Amplissimi ac Excellentissimi,
DN. FRIDERICI RAPPOLTI,
SS. Theol. D. & Prof. Publ. Majoris Principum Collegii Colle-
giati, Canonici Cizensis, Alumnorum Electoral. Epho-
ri, Nation. Misnicæ Senioris & Acad. h. t.
Præpositi Magni,

*Dn. Patroni, Præceptoris, & Hospitis sui omni observantia
cultu etatem venerandi*

Ad diem $\sigma\circ\nu$ Thes. IX. Septembr. horis antemeridianis

In Auditorio Collegii Major. Princip.

Publicæ Eruditorum συζητησο̄ exponet

M. JOH. BALTHASAR Ollischer /
REICHENBACENSIS, AUTOR-RESP.

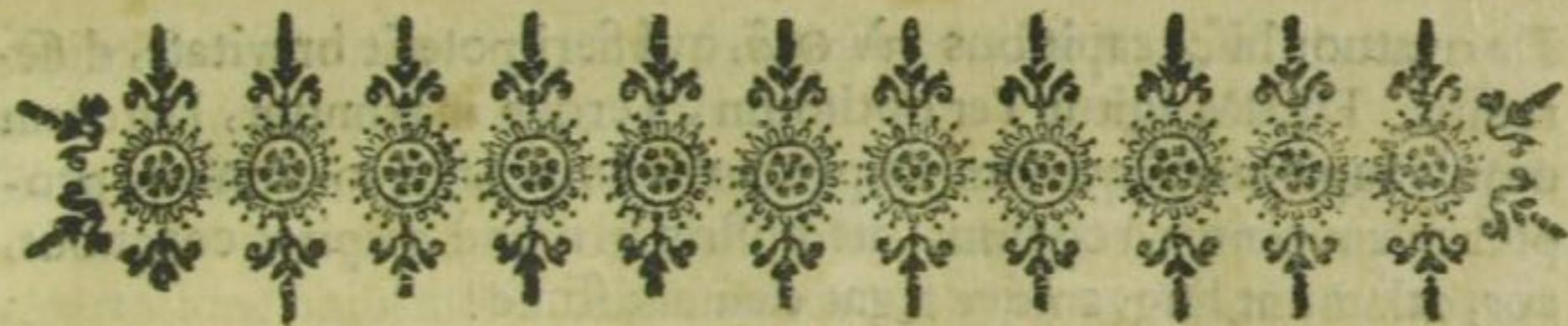
Coll. diss. A
211, 24

L I P S I A Ė,
Typis Viduæ JOH. WITTIGAU, 1673.

Coll. Diss. A. 211(24).

b. - L. A.

Σὺν τῷ Θεῷ!

DISPUTATIO DE PECCATO ORIGINIS. PRÆLOQVIUM.

DE peccato hoc, cùm affectio generis humani sit, videntur Galii aliter quasi pro affectu suo sensisse, prout in defectus suos vel indulgentiores, vel rigorosiores fuerunt. Pleriq; tamen mitius, qvā turpitudo hujus labis reqvirebat. Quem enim ad modum plurimos historiæ referunt, qvos generis sui puduit, qviq; adeò natales suos vel nobiliores, vel honestiores sibi cum Alexandro M. adfinxerunt, atq; natura ipsis concesserat: (Pauci enim cum Agathocle, aut Willegiso, primo Moguntinæ sedis Archiepiscopo figulorum vasa, aut rhedariorum rotas, originis suæ insignia, de exili ad sublimem progressi locum præ se tulere.) Ita inter Christianos, etiam pauci admodum reperiuntur, qui congenitam sibi generis & affectuum pravitatem æqvâ severitate censeant, seq; naturâ filios iræ cum Apostolo confiteantur. Verùm enim verò, qvùm malorum facilè maximum siet, vitam de se & agilitatem spiritualem præsumere, cùm vires omnes emortuæ sint, ut Σαλακωνίαν hanc Johannes describit Apoc. 3. v. 17: interest salutis humanæ, suæ ut quisque imbecillitatis sibi probè sit conscientius: ex qua conscientia major deinceps gratiæ divinæ necessitas, ex necessitate perspecta majus desiderium, atq; ita ex peccati abundantia gratiæ abundantia, Apostolô teste, oritur. Ad evidentiorem itaq; peccati Originis tetricitatem faciendam, dicemus

- I. De ejusdem existentia & propagatione.
- II. De essentia & definitione.
- III. De poena & ultione.
- IV. De venia & liberatione.

A 2

De

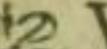
De quatuor hisce capitib⁹ sūv Θεῷ, quā fieri poterit brevitate, differemus. DEUM igitur Ter optimum, Terque maximum, Datorem omnis Sapientiæ, à qvo omnia, per quem omnia, in qvo omnia & propter quem omnia, rogamus, ut nostris benignè adspiret conatibus, cor, calatum, lingvamque regat clementissimè!

CAP. I.

D.

Peccati originalis existentia & propagatione.

Th. I.

 Vum in qvarumlibet rerum tractatione primò omnium de nominibus solicieti esse debeamus, qvippe ex qvibus, teste Platone, s̄penumerò ad ipsarum rerum perceptionem adspiramus : operæ omninò precium fuerit, præcipuas peccati Originis appellationes præmittere.

II. Usitatum hoc nomen, qvō adhuc in Ecclesia vocatur, ad differentiam actualium, *Originale*, circā Augustini tempora accepit propter Pelagianos, qvi alia nomina, qvibus anteā vocabatur, pleraqve eludere, peccatiqve hujus atrocitatem negare non verebantur.

III. Vocatur autem hoc peccatum *Originale* (1.) non ab *Origine creationis*, quasi una cum reliquis creaturis malum istud suam quoque sumisset originem; cum omnia primitus creata fuerint valde bona. (2) Neque ab *Origine humanae naturae*, cum & haec primum sancta justa, & absque omni macula fuerit condita. Sed *Originale* dicitur triplici respectu. 1. Ratione principii, quod fuit Adam. Adam enim in Paradiso primus peccavit, & tanquam communis omnium Parens in omnes posteros suos per carnalem generationem hoc peccatum propagavit. 2. Ratione subjecti, & ut Anshelmus loquitur de conceptu virginis cap. 1. ratione *Originis cuiusque personae*, quoniam in & cum hoc peccato omnes homines a parentibus suis concipiuntur & nascuntur, atque ita cum origine cuiusque personae statim originem sumit. Nam peccatores a peccatoribus nascuntur, sicut Christus ait Joh. 3. v. 6. quod natum est ex carne, caro est. Non secus atque ex radice putrida, vel semine corrupto, putres & corrupti fructus nascuntur. 3. Ratione effecti h. e. peccatorum actualium, quae omnia ex peccato Originali tanquam ex fonte & scaturiente originem trahunt.

LV. Lutherus in articulis Smalcaldicis vocat hoc peccatum capi-
tale

tales & principale, germanicè *Hærisunde* / qvia est fons, radix & causa omnium peccatorum: item *Hæreditarium*, germanicè *Erb-sunde*/ qvia ex contagio vitiæ naturæ à parentibus in liberos propagatur. Sic vocamus den *Erbstein*/*Erbenschwindsucht* &c. c. dò, qvòd in ipsa procreatione hujusmodi morbi in liberos propagentur. Communiter *naturale*, vel *congenitum*, (germanicè angebohrne *Sünde*) non qvòd sit ipsa hominis natura, & de essentia naturæ, sed qvia corruptio cum ipsa natura post lapsum assumitur. Nec incommodè ita vocatur, qvia Scriptura non veretur ita loqui Eph. 2. v. 3. ubi appellat nos *naturâ filios iræ*. Vocatur ergò *naturale* non per *essentialē resultantiam*, sed per *accidentalem concomitantiam*. Et ideò quidem vocatur *naturale*, ut ne existimetur, solâ actione committi, vel imitatione contrahi, sed qvòd nascentes illud adferimus.

V. Hæc appellationes licet non *κατὰ τὸ πνεῦμα*, seu qvoad verba, reperiantur; qvoad rem tamen passim in Scripturis inveniuntur, & quidem tām in V. qvām in N. Test. In V. Test. Genes. 8. v. 21. nominatur malum figmentum humani cordis ab adolescentia. Ps. 51. v. 7. vocatur peccatum, in quo homo concipitur, qvod hæret in massa humana, cùm primūm incipit formari. Job. 4. v. 18. & c. 14. v. 4. vocatur *contaminatio*, *immundities*. Qvis dabit mundum ex immunda massa. In N. T. Paulus freqventer sine additione aliqua simpliciter & absolutè vocat peccatum. Rom. 5. 6. 7. capp. Est enim fons & origo reliquorum omnium peccatorum. Rom. 7. v. 17. & 20. vocat peccatum inhabitans, qvia post lapsum est nobis *οἰκεῖον* ac domesticum factum, nec actu transit, sed manet in carne perpetuò usque ad mortem. Malum adjacens dicitur Rom. 7. v. 21. *ἡ αἱρέτια ἐυπερισύβη*, qvia undique omnes vires & totum hominem occupat. Vetus homo Rom. 6. v. 6. lex peccati in membris Rom. 7. v. 23. corpus peccati Rom. 6. v. 6. Non dicit peccatum corporis vel carnis, sed corpus peccati, vel qvia totam substantiam occupat & inficit: vel qvia colluvies est omnium peccatorum, qvæ consociata sunt & concurrunt in peccato Originali, tanquam membra particularia in uno corpore integrando: cuius corporis membra Col. 3. v. 5. habentur. Corpus mortis Rom. 7. v. 24. ab effectu: qvia pessima illa moles peccati, in nobis residua, maximè efficax est, & mortis nos reos constituit.

VI. Hæc de nomine. Ad rem ipsam ut accedamus de peccati Originalis *existentia* & *propagatione* sic statuunt Ecclesiæ Nostra-

tes ex art. 2. Aug. Conf. qvòd post lapsum Adæ omnes homines, secundùm naturam propagati, nascantur cum peccato, h. e. sine metu DEL, sine fiducia erga DEUM & cum concupiscentia: qvodqve hic morbus, seu vitium Originis verè sit peccatum damnans & afferens qvoqve æternam mortem his, qvi non renascuntur per baptismum & Spiritum Sanctum.

VII. In qua Nostratium sententia tria imprimis sunt observanda.
(1) *Qvod sit peccatum Originale.* (2) *Quod propagetur per carnalem generationem.* (3) *Quod meritorium sit aeternæ mortis.*

VIII. Qvòd sit Originale peccatum, firmiter probare possumus partim ex testimoniis V. & N.T. partim ex rationibus ab analogia fidei petitis, partim etiam ex testimoniis Patrum & Conciliorum.

IX. Testimonia V.T. peti poslunt ex Genes. 5. v. 3. ubi dicitur, qvòd Adam genuerit filium ad imaginem & similitudinem SUAM. Ubi imprimis notanda est oppositio inter imaginem DEI, ad quam homo ab initio creatus dicitur v. 1. & imaginem Adami, ad quam genuit filium. Ut enim per illam naturæ integritas; ita per hanc corruptio intelligitur. Sic Genes. 6. v. 5. hæc verba leguntur: Vedit Dominus, qvòd multa esset malitia hominum in terra, & omne figmentum cogitationum cordis eorum tantum malum omni die. Ubi triplex καθολικὸν habetur: (1) subjecti, omne figmentum cordis, id est, πλάσμα vel massa ipsa cordis. (2) Aetūs, tantum malum. (3) Temporis, omni die. Qvæ verba licet de peccatis actualibus antediluvianorum loquantur, simul tamen ipsam omnium illorum radicem respiciunt. Spectanda enim peccata illa actualia non absolute, sed relate, ut signa & effectus primæ illius labis sunt. Unde hæc ipsa fere verba de peccatorum fomite usurpantur Genes. 8. v. 21. Ps. 14. v. 2. & 3: Dominus de cœlo prospexit super filios hominum, ut videat, num sit intelligens aut requirens DEUM. Sed omnes declinaverunt, simul inutiles, abominabiles facti sunt, non est, qvi faciat bonum, non est usque ad unum. Hic tamen *Originalis*, quam *actualis* hominum malitia accusatur, ut appareat ex allegatione Apostolica Rom. 3. v. 9. & 10. Item Ps. 19. v. 13. delicta quis intelligit? Ab occultis mundame. LXX. habent: οὐδὲ πεπλάναται οὐδὲ συνήσει, ἐκ τῶν κρυφῶν μη καθίετον με. In Ebræo est מִנְסָתָרֶת ab absconditis, à radice סַתֵּר oculuit, occultavit, abscondidit. Ideoq; hic per peccata occulta clangularium illud malum intelligitur, nobis etiā nolentibus ac nescientibus

tibus prava luggerens, qvod est peccatum Originis. Jcb. 14. v. 4.
qvis dabit mundum de immundo? Qvibus verbis prima hominis o-
rigo notatur ex parente vel semine peccatis infecto. Clarissimus
denique textus habet Ps. 51. v. 7. Ecce in iniqvitatibus conceptus sum
& in peccatis concepit me mater mea. In quo loco vox חֹלְלָתִי
formatus sum, non ἐπεγνωτακήν peccandi voluntatem, sed παθητακόν
nascendi actum: non parentum concubitum, sed filii efformationem
denotat. Sic etiam alterum verbum יִצְחַק non tam matrem calefa-
cientē, qvām ipsam embryonis calefactionem respicit. Qvomodo verò
formatus & natus est David? Num in sanctitate & cum justitia? Neuti-
qvam, sed in iniqvitate, adeò, ut in prima formatione peccatū ex paren-
tibus hauserit, & licet nondū planè omnia mentis & voluntatis orga-
na fuerint elaborata, ipse tamen iniqvitate infectus & contaminatus
est. Deinde ait: matrem se calefecisse: Ast qvomodo? In peccato,
i.e. cùm massa meæ naturæ primū inciperet foveri calore matricis,
jam tūm eram in peccatis, jam tūm illa ipsa massa peccatō erat iniqvī-
nata. Ex hoc igitur dicto manifestò liquet, dari peccatum Originis.

X. Testimonia Nov. Test. desumuntur ex Matth. 15. v. 19: Ex cor-
de exeunt cogitationes malæ, non certè qvatenus substantia est, sed
qvatenus illud per naturam & mores corruptum est & depravatum.
Joh. 3. v. 6. qvod natum est ex carne, caro est. Qualis ea sit caro, an cor-
rupta, an verò integra intelligenda, ex contextu apparet, qvia fit mentio
introitus in ventrem matris, & indè factæ γενέσεως: Deinde qvia fit
mentio renascentiæ, qvòd ex ventre geniti denuò debeant nasci αὐθεν-
de superis, desuperne & ita secundò & denuò: & denique qvòd nisi se-
cu ndò vel denuò nascantur, regnum DEI videre non possint. Nam
expressè dicit Christus in h. l. nimirum versu 4. & qvidem Sacrosanctâ
& duplicitate severatione: Amen, amen dico vobis, nisi quis genitus fu-
erit denuò ex supernis, non potest videre regnum DEI. En παλιγγε-
νεσίας necessitatem propter peccatum, quo cum omnes nascuntur! En
vocabulum συρχός, qvod h̄ic non nudam hominis substantiam notat,
sed simul naturalem substantiæ corruptionem, per regenerationem
tollendam, connotat, peccatum nimirum Originis, qvod Joh. 1. v. 13.
nominatur θέλημα συρχός. Rom. 8. v. 6. Φεύγημα συρχός: qvæ caro
concupiscit adversus Spiritum Gal. 5. v. 17. Principalis verò & pal-
marius in hoc articulo locus est Rom. 5. v. 12: Per unum hominem pec-
catum intravit mundum & per peccatum mors, & ita in omnes ho-
mines

m̄ines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Ideoq; verus ejus sensus imprimis observandus. Peccatum intelligitur h̄ic tūm *actuale* ut causa, tūm *Originale*, ut effectus. Tria enim in peccato Adami concurrunt: *Culpa actualis, reatus legalis, & pravitas naturalis.* H̄ec omnia simul intrârunt (in Græco est εἰσῆλθε, qvod clandestinam irruptionem notat, scilicet per Diaboli fraudes) in mundum i. e. ad omnes Adami posteros, quales natura nascuntur: qui mundus vocantur propter mundana & maligna studia. Mors transiens notat omnne id, qvod Deus comminatus est Gen. 2. v. 17. nempe (1.) mortem naturalem vel naturæ (2.) spiritualem vel gratiæ (3.) perennem vel gloriæ (4.) mortis antecedentia, ut morbos; & consequentia, ut putredinem & corruptionem. Peccare h̄ic in genere significat omnem *āmagnetiam*, sive actus sit, sive habitus h. e. peccatorem fieri & esse, vel, ut ipse Apostolus explicat v. 19. peccatorem constitui. Huc pertinet illud Eph. 2. v. 3. naturâ filii iræ eramus, sicut & cæteri.

XI. Potest porrò eadem sententia stabiliri argumentis variis ex analogia fidei petitis: (1.) *A circumcisione*, qvâ masculi purgandi erant à peccato, qvod in actu generationis vel maximè sese exerit, ac totum genus humanum contaminat. (2.) *A baptismo*, qui confertur in remissionem peccatorum Act. 2. v. 38. ipsis etiam infantibus & quidem necessariò Joh. 3. v. 5. Ergo & hi naturâ sunt filii iræ. (3.) *A concupiscentia* in renatis, in quibus licet actuale peccatum non regnet, originale tamen infixum hæret. Rom. 7. v. 17. & 20. (4.) *A communi morte*, cui omnes, etiam parvuli, subjacent. Ast hæc pœna peccati Gen. 2. v. 17. (5.) *A regeneratione spirituali*, quæ quoties commendatur in Scripturis, toties condemnatur generatio carnalis (6.) *A redemtione Christi*, quâ etiam infantes indigent, pro quibus etiam mortuus, qvippè pro omnibus 2. Corinth. 5. 14. & iis qvidem peccatoribus Rom. 5. v. 6. (7.) *A proprio sensu & conscientiæ testimonio.* Unde enim palpabilis ista mentis coecitas, errandi proclivitas, in bono difficultas, & appetitus pravitas, si natura sit integra?

XII. Ulterius eadem sententia confirmari potest testimoniis patrum. Chrysostomus dicit Homil. XI. in c. 6. Fol. 112. edit. Comelin. Corpus nostrum ante Christi adventum facile peccato expugnabatur. Una enim cum morte etiam magnum adfectuum examen introiit, (καὶ πολὺς παθῶν εἰσῆλθεν εἰσμός) ideoque corpus non valde agile erat ad virtutis cursum. Neque enim spiritus aderat, qui opem ferret, neq; bapti-

baptismā, τὸν νέκρωσαι δυνάμενον (quod mortificare posset.) Αλλ' ὁ σπέρματις ἵππος δυσήνετος ἔτρεχεν &c. sed velut effrenis equus currebat. Et Homil. 40. in 1. Corinth. 15. v. 29. ubi de gratia baptismi agit, dicit: Αὐτῆς γὰρ ἀπτεταμένης ψυχῆς η̄ χάρις, κακεῖθεν περίποιζον αἰωναῖς τὴν αἵματιαν. Quod Interpretes reddunt: Ipsum animam gratia tangit, & radicale peccatum evellit, uti & Bellarm. 4. de amissione gratiae c. 9. fol. 293, & Ferdinandus Vellofillus Lucensis Episcopus in advertentiis Theologicis ad Chrysostomum Tom. 4. quæst. 3. Verum advertit Gerhardus Johannes Vossius, vir Clar. lib. 2. Historia Pelag. c. 1. thes. 6. pag. 158, vocem Græcam περίποιζον à Chrysostomo sumi h. l. adverbialiter, & reddendam esse: Anima gratiam tangit, & peccatum radicis evellit. Qui sensus ex instituto Chrysostomi appetet. Ait enim: Reges & Principes absolvere quidem posse homicidas & adulteros à peccati supplicio, non autem à peccato ipso: solum DEUM hoc posse, & facere illud in isto regenerationis lavacro, ubi gratia ejus animam tangit, quod regum gratia non potest, & peccatum περίποιζον evertit. Itaque qui criminis per Regis beneficium absolutus est, inquinatum animum servat, quem abluit baptismus, eum Solis radiis puriorum reddit, qualis olim erat, cum conferretur &c. Sic enim verba Chrysostomi cohærent.

XIII. Huic addi possunt: Tertullianus, qui in lib. de anima c. 3. disertè dicit: quod primus homo de semine suo totum genus infectum, suæ etiam damnationis traducem fecerit. Arnobius lib. adv. gentes pag. 17. edit. Elmenh. inquit: Naturalis infirmitas peccatorem hominem facit. Optatus Milevitanus lib. 4. contra Parmenianum: Omnem hominem, ait, quamquam Christianis parentibus ortum, sine Spiritu immundo esse non posse, quem oporteat per baptismum excludi & separari. Prudentius in Apotheosi:

Et tenet ingenitas animarum infantia in ortum

Primi hominis maculas, nec quisquam nascitur insons.

Et Ruffinus in exposit. Ps. 51. sub persona Davidis in hæc verba prorumpit: Ego conceptus, contraxi mecum iniuriam originalis delicti.

XIV. Non solum vero ex privatorum & singulorum Doctorum testimoniorum sententia nostra probari potestur, sed integrorum quoque conciliorum decretis. (1.) Concilium Milevitanum II. 60. Episcoporum circa annum 416. can. 2. statuit: Placuit, ut, quicunque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit, in re-

missionem qvidem peccatorum eos baptizati, sed nihil originalis peccati ex Adamo trahere, qvod regenerationis lavacrum expietur, anathema sit. (2.) Concilium Carthaginense 37. Episcoporum, eodem anno apud Binium fol. 703. epistolâ Synodicâ ad Innocentium Rom. Episc. in Pelagio & Cælestio hoc damnat: qvòd parvuli non perierint, nec sit, qvod in eis per baptismum salvetur. (3.) Concilium Toletanum VI. anno Christi 638. ex Episcopis Hispaniæ & Galliæ congregatum can. 1. ex tribus divinitatis personis, inquit, solum filium fatemur ad redemtionem humani generis propter culparum delicta, qvæ per inobedientiam Adami originaliter, & nostrô arbitrio contraxeramus, resolvenda, à secreto Patris, arcanoqve prodiisse. (4.) Concilium Toletanum XII. anno 681. can. 2. parvulorum vita originali peccato obnoxia est, inquit. Et plura alia possent adduci, sed sufficient hæc pro hujus nostræ sententiæ assertione.

XV. Hoc peccatum Originis verò non exemplô, nec imitatione attrahitur, sed propagatione vitiosæ naturæ à primis Parentibus in posteros & nos derivatur, excepto solo & unicô Salvatore nostrô Jesu Christô, qui in omnibus qvidem nobis hominibus similis factus est, qvoad essentialia & substantialia & cætera, sed sine omni peccato, *Originali* scil. qvod non habuit per vitiosæ naturæ à sua in se matre Maria propagationem, qvia per singularem Spiritus S. obumbrationem modò planè diversò & imperscrutabili ab omni lue peccati purus conceptus est: & *actuali*, qvia nec fraud in ore, nec dolus in corde ejus inventus est. Nos verò peccatores nascimur, vivimus & morimur, usque dum Christus noster resuscitabit, & beabit nos æternâ, quam habent apud DEUM, sanctorum & beatorum gloriâ.

XVI. Qvòd verò peccatum originis non exemplô, non imitatione, sed propagatione, animæ imprimis, qvæ peccati πεπτον δεκτον est, in posteros traducatur, hoc probamus ex clarissimis Scripturæ sacræ dictis: qvia (1.) ex carne nascimur Joh. 3. v. 6. in iniqvitate formamur Ps. 51. v. 7. (verbum Ebræum primam compositionem partium naturalium significat, ut Job. 15. v. 7. Ps. 90. v. 2. & primam originem Prov. 8. v. 24. 25.) & in peccato concipimur. Qvod verbum de formatione fœtûs in utero aliquoties usurpatur Gen. 30. v. 38. 39. 41. Ex *immundo semine* (qvod immundum imprimis ratione animæ immundæ, actu in semine existentis, dicitur) Job. 14. v. 4. E. seqvitur iniqvitatem cum ipsa formatione fœtûs traduci. (2.) Naturâ sumus filii iræ Eph. 2. v. 3. E. nascen-

E. nascendō contrahimus tale qvid, propter quod rei sumus irae Dei & damnationi obnoxii. (3) Adam genuit filium ad imaginem suam (in oppositione ad imaginem DEI) Gen. 5. v. 3. E. per generationem imaginem suam peccatō corruptam in ipsum & omnes posteros propagavit. Huc referenda est thesis II. ex qua etiam potest probari, peccatum Originis per generationem carnalem propagari.

XVII. In propagatione verò hac animæ traducem tanquam certam & à Theologis pariter ac Philosophis probatam hypothesisin præsupponimus. Certè immediatam animæ creationē, qui statuunt post lapsum, nondū etiam ostendere potuerunt, quomodo aut propagatio peccati Originalis afferi contrà Pelagianos: aut, *λόγος* non corpus tantum, sed animam quoque ex Maria assumisse, defendi possit. Nuda justitiae originalis, ut Novatores hodiè docent, cum anima proliis recens creata ob inordinatam & pudendam parentum libidinem, ut sic dicam, non-coniunctio, peccatum originis ejusque propagationem non absolvit: Cùm peccatum hoc non consistat in nuda privatione imaginis DEI. Undè enim vitiosus ille habitus & pronitas ad malum, viriumque omnium animæ in superioribus etiam potentiis corruptio? Confer B. Menzer. Exeg. Aug. Conf. Art. II. p. 72 73. 74.

XVIII. Tertium, quod damnet hoc peccatum & æternam mortem afferat, de merito mortis æternæ, & damnatione mediata intelligendum esse, dubium non est. Propterea enim, ut ostendatur, *aetum* inhiberi merito Christi fide apprehenso, peccatum mortem afferre dicitur non simpliciter, sed his, qui non renascuntur (ordinariè) per baptismum & Spiritum S. Immediata enim & proxima damnationis causa non peccatum originis, sed incredulitas. Lutherus, *peccata*, inquit, *in quantum talia, non sunt proxima damnationis causa, sed in quantum haec peccata sub incredulitate manent.*

XIX. Antithesin adversariorū ut paucis annotemus, duo illorū dantur manipuli, quorum primus antiquiores, alter recentiores continet.

XX. In antiquiorum numero locantur Pelagiani, dicti à Pelagio Britanno Monacho, qui vixit circa annum Domini 415. & primus peccatum Originis oppugnavit. Docuerunt isti (1) nullum ex Adamo peccatum in homines per generationem carnalem transire. (2) Neminem propter peccatum Adæ æternæ damnationis reum esse. (3) Illud tantum exemplō & imitatione in homines transire. (4) In baptismo nulla

nulla paſvulis remitti peccata, cūm nulla habeant, sed tantum aperiri illis regnum cœlorum.

XXI. Recentiores qvod attinet, peccatum Originis qvidam *directe*, qvidam *indirecte* impugnant. Directe (1) Anabaptistæ, afferentes, Christum morte suâ Originale peccatum sic planè sustulisse, ut infantes nascantur prorsus innocentes, ideoqve baptismô non indigentes. (2) Photiniani, qui similiter peccatum illud prorsus negant, vocando fabulam Monachorum, natam ex pravo Scripturæ intellectu, & exco-
gitatam ad defendendam pœdobaptismi superstitionem. Vide Catech. Racoviensem p. 249. Ostorod. Instit. Germ. c. XXXIII. p. 271. 280. Joh. Sommer. de justif. fol. 40. & 43. (3) Quidam Calvinianiani & imprimis Zwinglius, qui in Conf. anno 1530. Carolo V. exhibita aperte negat, peccatum Originale, ut est in filiis Adæ propriè peccatum esse. (4) Quidam ex Pontificiis, somniantes, in parvulo recens nato nihil inveniri, qvod verè & propriè peccati rationem habeat. Vid. Ruardus Tappe-
rus in Art. de peccato Orig. item Pighius in Controv. de peccato Orig. Ambrosius Cathar. de peccato Orig. c. 6. & alii.

XXII. Indirecte & obliquè peccatum Originis impugnant vicissim (I) Calviniani, dum fidelium liberos nasci sanctos & in fœdere affir-
mant. (II) Pontifici ob hypotheses, quas fovent (a) peccatum Originale quovis veniali minus esse. (b) Non mereri mortem æternam &
pœnas inferni. (c) Concupiscentiam per se non esse peccatum, sed di-
ci tantum analogicè & secundum tropum. (d) Animam rationalem
non propagari per generationem. Quâ ratione neqve peccatum in il-
lam propagaretur. (e) In regeneratione peccatum penitus tolli. (III)
Novatores, qui peccatum tantum privativum aliqvid esse statuunt, &
in se spectatum præcisus peccatis actualibus, æternam damnationem
mereri negant, aut pœnam damni duntaxat incurrire somniant. B.
Kromayer. Loc. Antisyncret. Loc. IV. de peccato Thes. 8. & 9. p. 153. seqq.

XXIII. His & similibus de peccato Originis opinionibus erroneis
opponimus firma Scripturæ fundamenta suprà posita: qvæ verò in
contrarium proferunt Adversarii, ipsi disputationis conflictui reser-
vamus, & nunc ad caput seqvens properamus.

C A P. II.

De

Peccati originalis essentia & definitione.

Th. I. De

Th.I. **D**E hac qvæstione ante Augustini tempora, Pelagianis nondum litigantibus, non adeò solicita fuit pia & simplex antiquitas: id qvod ipse Pelagius olim contra Augustinum & nostrō seculō crassus illius sectator Pighius contra Theologos nostrates admodum urgere solitus est. Verūm cùm prælucentem Scripturam, & B. Augustini, aliorumqve Patrum, certi aliquid hac de re definientium, exempla in promptu habeamus, ideò ad nativatn illam labem rectius cognoscendam & hæreticorum strophas facilius præcavendas in naturam ejus diligentius nonnihil inqviremus, primò perāgōv, deinde per ἡπν sententiam nostram explicantes.

II. Ac primò demonstrandum, qvòd peccatum Originis, qvamvis illud totam hominis naturam, ut spirituale venenum qvoddam & lepra horribilis (qvemadmodum B. Lutherus loquitur) infecerit & corruperit, ita quidem, ut jam in nostra natura corrupta ad oculum non monstrari possint distincta duo hæc, ipsa natura sola & Originale peccatum solum, tamen non sit substantia hominis, ut Manichæi olim somniarunt, substantias qvasdam malas, à DEO malo ortas, fingentes, qvæ οὐσιῶς & per naturam suam sint ipsum peccatum. Qui error in tertio substantiæ scil. non originis (Manichæi enim coæternum principium in alium qvendam Deum ponebant) renovatus à Matthia Flacio Illyrico insigni alias Theologo: licet illum non omnem penitus distinctionem inter hominis substantiam & peccatum inhærens sustulisse nonnulli arbitrentur, proptereaq; inter verba & mentem Flacii distinguant, eum male locutum esse, sed non ita male sensisse existimantes. Interim jure à Nostris eum refutatum esse censem, cùm phrasin tam absurdam & analogiæ fidei contrariam ita pertinaciter defenderit: qvod tolerandum in ipso minimè fuit.

III. Multò autem minùs ejus sectatores excusandi, qvos Manichæos potius recētores, qvām Flacianos appellaveris. Hi enim longè crassiùs locuti sunt & absurdius censuerunt, scilicet: naturam, animamqve hominis simpliciter nihil aliud esse, qvām peccatum, sicqve omne prorsus discrimin inter substantiam & substantiæ vitium sustulerunt.

IV. Non desunt contra hos firmissima argumenta, qvæ tam dicta Scripturæ & analogiæ fidei, qvām etiam auctorates Patrum suppeditant. Conferatur & perpendatur illud Joh. i. v. 3: omnia per ipsum facta sunt &c. h.e. omnis substantia per se existens, à Deo creata. Et illud 1. Timoth. 4. v. 4. omnis creatura Dei bona. Si ergò peccatum est substan-

stantia, erit creatura Dei bona, qvod absurdum. Sic Rom. 7. v. 21. Paulus expressè peccatum hoc appellat malum $\omega\delta\alpha\kappa\epsilon\mu\epsilon\nu\sigma$, h.e. adjacens, das dem Menschen anhänget: $\omega\delta\alpha\kappa\epsilon\mu\epsilon\nu\sigma$ autem non potest esse $\omega\delta\alpha\kappa\epsilon\mu\epsilon\nu\sigma$. Ibidem venustâ similitudine discernit inter substantiam ipsam & inter peccatum inhabitans, cum dicit: peccatum inhabitat in me. Qvis autem non intelligit, aliud esse domum, aliud habitatorem, atque ita aliud corpus mortis seu peccatum, aliud hominem esse, aliud domicilium quasi quoddam peccati, aliud ipsum peccatum. Sic David Ps. 51. v. 7. le conceptum distingvit à peccato, cum quo & in quo conceptus est. Et Ebr. 12. v. 1. peccatum dicitur circumstans quiddam $\epsilon\nu\pi\epsilon\gamma\mu\sigma\nu$, & sic distinctum à substantia hominis, quem circumstat & obsidet, cùm nihil seipsum cingat, aut sibi ipsi inhæreat.

V. Rationes tām generales, qvām speciales proferri possunt quam plurimæ. Ex generalibus tres saltem adducuntur, quarum (1) de substantia à statu humanæ naturæ, quia ipsa hominis natura post lapsum etiam Dei creatura permanet, tūm qvoad fieri, tūm qvoad esse, tūm qvoad operari, quibus omnibus respectibus homo prorsus à Deo dependet, Deiq; creatura nuncupatur; peccatum Originis autem à Deo neqve qvoad suum esse, neqve qvoad operari suum ullō modō dependere potest. (2) A statu differentiæ, quia tanta dicitur inter naturam ipsam & peccatum Originale differentia, quanta est inter opus DEI & opus Diaboli: jam autem inter opera Dei & opera Diaboli totalis & essentialis differentia reperitur, quia differunt (a) agentibus; aliud enim agens Deus, aliud Diabolus. (b) Causis impulsivis, quia Deus ex bonitate, Diabolus ex pravitate movetur ad operum suorum productionem (c) quia Deus in omnibus operib⁹ producendis $\epsilon\nu\tau\alpha\zeta\mu\sigma$ observat, modumq; prorsus admirandum in operibus adhibet: sed Diabolus $\alpha\tau\alpha\kappa\mu\sigma$, & $\alpha\nu\omega\mu\sigma$ operatur & modum nefandum, atqve detestandum in operationibus suis adhibet. (d) Objectis: Deus enim saltem bona producit Gen. 1. v. 31. Diabolus tantum opera mala facit. (e) Finibus: Deus enim bonum finem, rerum videlicet productarum integritatem & perfectiōnem, atqve gloriæ divinæ manifestationem respicit, sed Diabolus operum productorum destructionem & summi Numinis ignominiam intendit. (3) A statu doctrine, quod summō studiō hoc discriminēt conservandum propterea, quod illud dogma, nullum videlicet inter naturam hominis corrupti & inter peccatum Originis esse discriminēt, cum præcipuis articulis fidei pugnet, neqve salvis articulis hisce stare possit.

possit. Qvodcumque proinde dogma cum præc' suis fidei articulis pugnat, neque salvâ fide Christianâ stare potest, illud omnino rejicendum est.

VI. Speciales rationes ex ipsis articulis fidei desumuntur, utpote (I) *ex articulo creationis*. Deus Pater etiamnum post lapsum hominem ejusque animam & corpus mediante generatione, non minus quam in primæva creatione, format, sicut Jobus c. 10. v. 8. ait: manus tuæ fecerunt me & plasmaverunt me totum in circuitu. Et David Ps. 139. v. 13. & 14 dicit: Tu possedisti renes meos, suscepisti de me, protexisti me in utero matris meæ. Confitabor tibi, quia mirabiliter formatus sum, (à te) mirabilia opera tua, & anima mea agnosceret validè. At peccatum Deus neque creat neque format. Nam substantia hominis est opus Dei: quia ille nō vult iniqvitatē Ps. 5. v. 5. Verum peccatum est opus Diaboli Gen. 3. v. 1. 4. 5. Sap. 2. v. 24. 1. Joh. 3. v. 8. (II) *Ex articulo imaginis divinæ in primo homine*. Opposita sunt sub eodem genere. Imago divina & peccatum Originale sunt opposita. E. Jam verò imago Dei non fuit substantia, sed accidens. E. illi oppositum quoque peccatum non erit substantia sed accidens. (III) *Ex articulo incarnationis*. Qod à filio Dei non est adsumptum, illud non est ipsa hominis substantia, quia filius Dei totam & integrum humanam naturam adsumpsit cum omnibus substantialibus partibus Eph. 2. v. 14. & 17. Atqui Filius DEI non adsumpsit peccatum Ebr. 4. v. 15. E. (IV.) *Ex articulo redemptionis*. Christus humanam natu-ram à peccato redemit. Unde Jesus appellatur, quia populum suum à peccatis redemit, dicente Angelō Matth. 1. v. 21. E. aliud est homo, qui redimitur, & aliud est peccatum, à quo redimitur (V) *Ex articulis san-ctificationis, resurrectionis & glorificationis*. Hominem Spiritus S. per ba-ptismum (qui est lavacrum regenerationis & renovationis Tit. 3. v. 5.) sanctificat Eph. 5. v. 27. eundemque Christus in extremo die à mortuis resuscitabit, atque in æterna vita immarcessibili gloriæ coronabitur Joh. 5. v. 24. Matth. 25. v. 34. 1. Pet. 5. v. 4. At peccatum Spiritus S. non sanctificat, neque Christus illud in mortuorum resurrectione resuscitabit, & cœlesti gloriæ exornabit, sed destruet & planè abolebit 1. Cor. 15. v. 42. 43. Quia nihil inquinatum in regnum cœlorum intrabit.

VII. Imo ex Patrum auctoritatibus sententia nostra etiam potest probari. Insigne est dictum Athanasii contra gentes T. I. p. 6. τὸ κακὸν ἐπειδὴ θεῖ, ἀπὸ θεῶν, ἀπὸ ἑξ δέκανος γίγοντεν, ἀπὸ σοίαν οὐς εἴσιν αὐτοῖς. Sic & Epiphanius Hæres. 14. contra Basiliidianum fol. 37. ἀπὸ γόνων κακὸν

7v,

ἢν, ἢ τε πίστα γέγονε κακίας, ἢ τὸ ἐνυπόστατον τὸ κακόν ἐστιν, ἢ χ' ἦν γδέ πότε τὸ κακόν, αλλ' ἐπείσουσιν: Neque aliquando malum fuit, neque radix maliæ, neque subsistens in aliquo malum est, non erat aliquando malum, sed introductum est. Ambrosius in cap. 7. ad Rom. quomodo in carne habitat peccatum, cum non sit substantia, sed privatio boni? Augustinus I. 7. Confess. c. 12. malum illud, quod quererebam, unde esset, non est substantia, quia si substantia esset, bonum esset. Hæc & similia satis evincent, peccatum originis non esse substantiam hominis, sed *accidens*.

IIX. Accidens vero istud (quod secundum locum removendum) non *externum* aut *leviculum*, quod levi macula hominem conspurcat, quodque ab homine, salvâ manente ejus integritate, absesse possit, non fecus atque paries manet integer, licet albedo, aut rubedo, aliisque, quo infectus est, color aboleatur, ut per calumniam Nostratibus objiciunt adversarii, quasi malum istud nimium extenuarent: Verum accidens *internum*, *gravissimum*, & tale censemus, quod totum hominem, animam atque corpus & utriusque vires atque facultates, non secus ac lepra invaserit & pervaserit, easque penitus corruptit, ita, ut nihil salvum & incolume manserit in homine à capite usque ad calcem Es. I. v. 5. 6. Nec idem illud accidens est *temporale* aut *transiens*, aut ullum modo à substantia in hac vita separabile, sed *fixum*, *permanens*, & omni vita tempore tenacissime inhærens. Unde Ebr. 12. v. 1. peccatum vocatur *ἀπερίστων*, εὐ i.e. *ἰχνεῦσ*, ut Varinus interpretatur, fortiter hominem circumstans, & undique cingens. Luth. die immer anflebet.

IX. Remotis ita removendis, consequens est, ut *θεληῶς* membra hæc sequentia demonstrentur: (I) *Quod peccatum Originale sit plena imaginis divinæ privatio*. (II) *Quod præter illam privationem qualitatem aliquam positivam includat*. (III) *Quod nam habeat subjectum*. (IV) *Quomodo perfectè describatur*.

X. Ac primò quidem quod peccatum originale sit plena & omnimoda imaginis divinæ amissio, hinc patet. Habuit hæc imago DEI formale duplex: (1) *Relativum*, quod fuit gratiosa Dei in homine inhabitantis præsentia. Hoc adeò destrutum est, ut non amplius gratiæ, sed iræ nascamur filii Eph. 2. v. 2. Peccatum enim separat nos à Deo Es. 59. v. 2. (2) *Absolutum*, scilicet justitiam & integritatem Originalem, relatam ad res spirituales cognoscendas & appetendas. Hanc totaliter quoque amissam probamus (a) ab ignorantia mentis. Habemus enim intellectum tenebris obscuratum Eph. 4. v. 18, immo naturâ ipsæ sumus

sumus tenebræ Eph.5.v.8. nec percipit animalis homo, quæ sunt Spiritus 1. Cor. 2.v.14. (b) A pravitate voluntatis. Sumus naturâ mortui in peccatis Eph. 2.v.1. servi peccati Joh. 8. v. 34. Habemus cor lapideum, Ez. 36.v.26. fraudulentum, Jer. 17.v.9. durum, Rom. 2.v.5. (c) A clara descriptione privationis: Qvò spectat imprimis Ps. 14. & Rom. 3. v. 10. II, 17. 18. 23. Qvibus versiculis horrenda illa *ségenia* divinæ imaginis graphicè depingitur, dum mens scientiâ, membra rectitudine, cor timore, totus homo gloriâ DEI miserrimè orbatus dicitur.

XI. His & consimilibus argumentis sententiam orthodoxam firmiter adstruimus contra Origenem, qui imaginem DEI obscuratam quidem, sed non penitus oblitteratam autumat, in cap. 62, Gen. Homil, 14. & Epiphanius, qui Hæres. LXX. prorsus integrum mansisse contendit. Item contra Pontificios, qui naturalia in homine integra manuisse blaterant. Nec non contra Photinianos, idem hodie cum Pontificiis & Noyatoribus adlerentes. Qvò sanè pacô non potest non extenuari, immo prorsus negari peccatum Originale.

XII. Nihil verò isthæc divinæ imaginis amissio obstat, qvò minus aliquas ejus reliquias, tanquam *έργατα* seu rudera quædam pulcerissimi ædificii statuamus, scilicet quasdam in natura noticias de Deo, & bono, turpis & honesti indices. De his enim Apostolus Rom. 1. v. 18. 19. & imprimis c. 2.v.14. 15. prolixè testatur. Unde cum de privatione illa in articulo de libero arbitrio disqviritur, restè Nostrates inter *Hemisphærium superius & inferius* distinguunt. Quæstio enim non est de Hemisphærio inferiori, sive de objecto naturali & civili, sed de Hemisphærio superiori, sive de objecto merè spirituali.

XIII. Deinde peccatum Originale præter privationem imaginis divinæ simul positivum quid includere etiam docent Nostrates, hâc tamen adhibitâ admonitione, terminum positivi non *ἀνεβάς* & *exquisitè*, sed *ἐν πλάτε* accipi, ita, ut *ἀμαρτία* illa *Ἐπερίστατος* positiva dicatur potissimum ob constantem adhærentiam & profundissimam naturæ corruptionem; non secus atque morbus corporis non modò privatio sanitatis est, sed una positio pravæ dispositionis; & vitia animi virtutibus non *privative* tantum; sed *contrariè* quoque opponuntur. Volunt ergò saltem contra Pontificios urgere, peccatum non modò justitiam abstulisse, sed simul naturam quoque corrupisse, adeò, ut naturalia integra minimè permanserint.

XIV. Ejusmodi qualitatem, licet non exquisitè & per omnia Positivam

C

tivam

LIVD

tivam probant: (I) *A descriptione*. Describitur enim hoc peccatum in Scripturis non tantum privative, qvòd cor humanum naturā careat sapientiā & justitiā, qvòd non sit intelligens aut faciens bonum Ps. 14.v.2.3. sed insuper positivè, qvòd omne figmentum (omnis imaginatio cognitionum) cordis humani sit tantum malum omni die Gen. 6.

v.5. Ubi illud **恶** (malum) seu objectum illarum inclinationum & sollicitudinum non significat ens privativum vel carentiam boni inesse debiti; sed objectum etiam contrarium vel vitium prohibitum; aliàs sensus foret: figmentum cordis humani semper inclinat ad carentiam boni, vel: desiderium cordis humani tantum à bono est (non ad malum) omni die. Quem sensum in illis dictis à Spiritu S. non fulisse intentum, patet ex occasione dictorum. Increpat enim Deus iis in locis genus humanum non solum, qvòd à regula & dictamine Sp. S. desciverint v.7. sed qvod iniverint ad filias hominum, & genuerint ex iis filios v.4. qvi actus vocatur malitia v.5. adeoque illud figmentum, ob qvod Deus homines increpat, non erat tantum recessus à bono, inesse debito, sed etiam accessus ad malum, abesse debitum. Qvòd in iniqvitatibus concepti simus Ps.51.v.7. caro ex carne nati Joh.3. v.6. qvòd τὸ Φεγύημα συρκὸς sit inimicitia adversus Deum Rom. 8. v. 7. qvòd caro insurgat & concupiscat adversus Spiritum Gal.5.v.17. adeoque non tantum privative, sed cum primis contrarie opponatur. Jam qvod positivis terminis & vocabulis describitur, cur positivum appellari non posset, (II) *Ab inhaestione*. Describitur peccatum Originalis in Dei verbo, uti qualitas totam naturam pervadens, penitissime inhærens, semper inhabitans, omnes facultates per suam præsentiam corrumpens. Hinc Ps.51. v.7. vocatur peccatum, in quo homo concipitur, qvod hæret in massa humana, qvum primum incipit formari Rom.6.v.6. corpus peccati ac vetus homo, qvi debet crucifigi, mortificari, sepeliri, exspoliari, destrui, expurgari, cui debet dominium addiri, qvæ omnia de nuda privatione minus rectè dicerentur. Sic Rom. 7.v.17.20 nuncupatur peccatum inhabitans, qvia non transit, sed fixam in carne sedem habet v.21. malum adjacens v.23. Iex peccati in membris existens, h.e. omnia membra sibi devincta habens, occupans, dirigens. Unde positivi quid esse rectè concluditur. (III) *Ab effectu*. A peccato Originali oriuntur actus & effectus positivi, scilicet peccata actualia. E. & ipsum quid positivum esse conseqvitur. Nam à quocunque promanant actus & effectus positivi, illud ipsum est aliquid

quid positivum. Cùm causa & effectus toto genere non differant. Jam verò à peccato Originali oriuntur effectus positivi, nimirum actualia peccata. E. (IV) *A contrarietate.* Cadit hæc tantùm in ea, qvæ sunt positiva. Jam verò peccatum Originis & justitia originalis non modò privativè, sed & contrariè opponuntur. Et Scriptura Sacra describit peccatum Originis per *habitus contrarios*, qvia non tantùm *menti* hominis tribuit cœcitatem & ignorantiam, voluntati aver-sionem, *appetitui* impotentiam tanqva privationes notitiæ, justitiæ, integratatis; sed simul tribuit *menti* errores, vanitates, mendacia: vo-luntati malitiam, fraudulentiam, inimicitiam: *appetitui* contumaciam & reluctantiam, tanqva *contrarios positivos habitus*, adeoq; luculen-ter satis innuit, qvòd peccatum Originale formaliter non tantùm sit *σέγησις* vel *boni privatio*; sed simul *έξις* vel *mali contrarii & succeden-tis positio*.

XV. Accedunt auctoritates Augustini, qvi, qvando peccatum de-finit, qvòd sit dictum, factum, concupitum contra legem æternam lib. 22. contra Faust. cap. 27. qvòd sit legis transgressio, lib. 2. de con-sensi. Evang. c. 4. qvòd sit mala valetudo lib. 6. contra Julian. cap. 7. mala qvalitas lib. 6. contra Jud. c. 7. & lib. 1. de nuptiis & concupisi. cap. 25. vi vocum non nudam *σέγησιν* significavit, alias dicendum fuisset: Est non dictum, non factum, non concupitum contra legem, discessio à lege, sanitatis absentia &c. Lutheri, qvi peccatum totam nostram na-turam, instar lepræ aut luis pestiferæ, pessimè corrupisse rectè pro-nunciat, & ipsius Thomæ, qvi qvæst. 82. art. 1. pag. 144. expressè dicit, qvòd peccatum Originale sit habitus, non quidem sicut scientia, sed sicut qvædam inordinata naturæ dispositio & langvor consequens originalis justitiæ privationem. Dicendum enim, qvòd duplex sit ha-bitus: Unus quidem, qvòd incl' natura potentia ad agendum, sicut sci-entia & virtutes dicuntur habitus; & hoc modo peccatum Originale non est habitus. Alio modo dicitur habitus dispositio alicujus naturæ ex multis compositæ, secundùm qvam benè se habet vel male ad ali-qvid, & præcipue, cùm talis dispositio fuerit quasi in naturam versa, ut patet de ægritudine & sanitate; & hōc modò peccatum Originale est habitus: Est enim qvædam inordinata dispositio, proveniens ex dissolutione illius harmoniæ, in qua consistebat ratio originalis ju-stitiæ, sicut etiam ægritudo corporalis est qvædam inordinata dispo-sitio corporis, secundùm qvam solvitur æqvalitas, in qua consistit ra-

tio sanitatis: Unde peccatum Originis langvor naturæ dicitur. Dicendum igitur, qvòd sicut ægritudo corporalis habet aliquid de privatione, in quantum tollitur æqualitas sanitatis, & aliquid habet positivè, scilicet ipsam humorum inordinatam dispositionem; ita etiam peccatum Originale habet privationem originalis justitiae, & cum hac inordinatam dispositionem partium animæ. Unde concluditur, non esse privationem puram; sed esse quendam habitus corruptum. Ex quibus videre est luculenter, qvòd peccatum Originale formaliter non sit mera privatio; sed una contraria & positiva qualitas, internè & totaliter mala; ideoqve immotum & firmissimum argumentum exinde fluit:

Qvicquid præter defectum, simul vitiosam qualitatem, privationi nudæ oppositam & succedaneam, essentialiter includit & in subjecto ponit, illud formaliter est aliquid positivum.

Atqui peccatum Originis præter defectum, simul qualitatem vitiosam, privationi nudæ oppositam & succedaneam (nempe pravam concupiscentiam internè & totaliter malam) essentialiter includit & in subjecto (homine) ponit.

E. Peccatum Originis formaliter est aliquid positivum.

XVI. Positivum autem, ut suprà monuimus, h̄c non accipiatur strictè, pro re existente & à Deo conditâ, sed pro eo, qvod non est simplex privatio, (ut cœcitas, tenebræ) sed simul defectus ac destructio rei positivæ, & habitus vitiosus, sive privatio conjuncta cum indispositione subjecti, (ut morbus.) Qvæ tamen vitiositas & pronitas ad malum rectè etiam (*κατὰ τὸ ἀνεβῆσι*) dicitur privatio: qvia est aberratio à lege Dei. Ideò ab aliquibus concupiscentia mala dicitur habitus privatius & privatio habitualis. Illud, qvia κατ' ανεβέσαι est ανομία. Hoc, qvia non est simplex privatio, sed conjuncta cum habitu contrario. Chemnitius eruditè eodem sensu duplēm facit in peccato Originis privationem: (1) defectum ordinis & finis debiti inesse, sive carentiam justitiae originalis. (2) Corruptionem, conturbationem sive confusionem ordinis divini: qvæ nihil aliud est, qvàm ανομία. Prior est simplex: posterior conjuncta, sive habitualis privatio. Nemo nostrum, inquit Dn. D Strauchius contra Novatores, hoc asserit, qvòd peccatum sit aliquid positivum in genere *Entium*; sed positivum appellamus in genere *Morum*: non positivum in sensu *Metaphysico*; sed in sensu *Ethico* seu *morali*: non qvòd ponat perfectionem *Entitativam*,
sed

sed quod denotet *imperfectionem* perfectioni naturali & concreatae est diametro & activè simul adversam. Confer Apolog. August. Confess. F.C. p.54.55.

XVII. Tertiò *subjectum* Originalis peccati duplex est: aliud *zæmægias* vel *prædicationis*: aliud *zæmægias* vel *inhæsionis*. Illud est totum Genus humanum. Scriptura enim universaliter dicit, omnes deliquisse. Ps.14.v.3. Oin nem hominem esse mendacem Ps.116.v.11. nullum esse mundum, quia omnes sunt de immundo semine Job.14. v.4. omnes peccasse & egere gloriā. Rom.3.v.23. Ab hac universalitate tamen unicus & solus Christus excipiendus est. Quia sine virili semine Spiritus S. operatione conceptus est ex Maria virgine Matth.1.v.20. Unde τὸ ἄγιον, hoc est, sanctum vocatur Luc.1.v.35. & nobis similis factus est absqve peccato Ebr.4.v.15, & propterea segregatus à peccatoribus Ebr.7.v.26.

XIX. Universalitatem hanc opponimus (I) Pontificiis, B. Virginem Mariam ab omni peccati inquinamento immunem adserentibus, quā tamen de re in scripturis altum est silentium, quæ potius testantur, Mariam tām *peccatum Originale* habuisse, ut Luc 1.v.27. dicit: exultavit Spiritus meus in Deo Salvatore meo. Cujus igitur Christus est Salvator, ille per se obnoxius est peccato, atqve ira & condemnationi divinæ. Atqui Christus Mariæ est Salvator ex loco alleg. E. Quomodo sicuti medicō opus habent, non qui benè valent, sed qui male habent Matth.9.v.12. Ita Salvatore opus habent non justi, sed peccatores, & homines perditi; quām *peccata actualia*. Luc. 2. v. 43. Joh. 2. v.4. Id quod etiam mors evincit, & calamitates quām plurimæ, quæ sunt pœnæ peccatorum. Nec dubium est, quin una cum Apostolis juxta formulam à Filio præscriptam orārit: Remitte nobis debita nostra. (II) Calvinianis, qui liberos fidelium sanctos & in sœdere nasci affirmant. Qvod verò falsum est. Hi enim non minùs atqve illi, qui extra Ecclesiam constituti sunt, in peccatis concipiuntur & nascuntur. Quia, quales sunt parentes, tales quoqve sunt filii, qui ex illis nascuntur. Quia generatio sanctorum est opus non gratiæ, sed naturæ: non Spiritus, sed carnis. E. Parentum natura, & quæ in illis sunt naturalia, ab illis in liberos propagantur. Atqui sancti & pii alias parentes sunt post lapsum peccatores Gen.6.v.5. Ps.14.v. 2. 4. Rom. 3. v.23. E. quoqve eorum filii sunt tales.

XIX. *Subjectum inhæsionis*, quando peccatum Originis considera-

tur non respectu totius speciei, de qua prædicatur; sed individui, cui annascitur & adhæret, est *Corpus* simul & *anima* hominis, adeoque *totus homo*. Id quod probatur ex Scripturæ dictis, quæ sunt in duplice differentiâ. Velenim depingunt corruptionem hominis in *sensu totali*, vel in *sensu partiali*. Scripturæ dicta corruptionem hominis in sensu totali depingentia, sunt: Job. 14. v. 4. *totus homo* dicitur immundus. Ps. 51. v. 6. *totus homo* in peccatis dicitur *conceptus & natus*. Joh. 3. v. 6. *totus homo* dicitur *caro de carne natus*. Scriptura corruptionem hominis in sensu partiali describit duplíciter (1) *Ratione originis* h.e. conceptionis atque nativitatis. Nam conceptio nostra fit in peccatis. Ex peccaminoso enim semine nos concepti & formati sumus, sicut David Ps. 51. v. 6. de seipso ait: Unde B. Ambrosius in *Apolo. David. cap. II. Tomo 4. p. 365.* inquit: Anteqvam nascimur, maculamur contagio, anteqvam usuram lucis habemus, originis ipsius accipimus injuriam, in iniqvitate concipimus. Similiter nativitas nostra est peccatis contaminata & inquinata. Qvia naturâ h. e. naturali generatione sumus filii iræ Eph. 2. v. 3. & D. Ambros. in loco alleg. inquit: ipse partus habet contagia sua. (2) *Ratione constitutionis*. Nam corruptæ sunt in homine vires & facultates, adeoque membra, tūm interna, tūm externa.

(1) Mens nostra est obtenebrata. Qvia non modò actu cœcutit in rebus divinis; Sed nec capax quidem est eorum, quæ sunt Spiritus Dei 1. Cor. 2. v. 14. Eph. 4. v. 17. 18. Paulus vocat vanitatem mentis & obtenebrationem intellectus.

(2) Voluntas nostra penitus à Deo est aversa, & peccato mancipata, ita, ut bonum, quod volumus, non faciamus, & malum, quod nolumus, eligamus Rom 7. v. 19.

(3) Cor nostrum & omne cordis nostri figmentum tantum est malum inde usque à pueritia. Gen. 6. v. 5. Gen. 8. 21. Cor hominis est pravum (Arias Montanus vertit *supplantatum*, Tremellius fraudulentum) & anxium. Qvis cognoscet illud? Luth. ita: Cor hominis est tumidum & timidum. Etia trozig und verzagt Ding. Jer. 17. v. 9. Ex corde exēunt cogitationes malæ, cædes, adulteria, stupra, furta, falsa testimonia: Hæc sunt, quæ impurum reddunt hominem Matth. 15. v. 19. & 20.

(4) Corpus nostrum est propter peccatum mortuum Rom. 8. v. 10.
ad eo

adeò, ut non possimus non cum Apostolo exclamare : Me miserum,
quis me eripiet de corpore mortis hujus ? Rom. 7.v.24.

(5) Omnia membra corporis nostri, quæ arma justitiae debebant esse Deo, nunc sunt arma injustitiae. Rom. 6.v.13. Rom. 3.v.12. sqq.

XX. Errant igitur hic iterum Pontificii, qui peccatum in inferiore tantum animæ parte collocant, nimirum appetitu sensitivo; superiores autem vires ab eo immunes esse somniant: cùm tamen mentis & voluntatis corruptionem maximè inculcat Scriptura. Sicut enim subiectum justitiae originalis non solum appetitum; sed vel maximè mentem & voluntatem constituit. Eph. 4.v.24. ita subiectum concupiscentiæ, tanquam habitus contrarii non solum appetitum; sed mentem quoque; & voluntatē esse ostendit. Eph. 4.v.17.18. Gal. 5.v.20. Rom. 8.v.6.7.

XXI. Tandem definitionem peccati Originis quod attinet, in ea VI. exprimenda sunt: (1) σέρησις vel boni concessi amissio. (2) θέσις vel mali contrarii successio. (3) Subiectum, quod est totus homo, quoad corpus & animam, quoad vires superiores & inferiores. (4) Modus traductionis, quæ est carnalis generatio. (5) Reatus, seu ad pœnam obligatio. (6) Venia & sublatio hujus peccati. De quatuor prioribus dictum aliiquid est in superioribus: de reliquis duobus membris posterioribus in sequentibus aliiquid monebitur.

XXII. Hinc peccatum Originis definitur: Quod sit horrenda corruptio totius naturæ humanæ, & omnium virium cum defectu originalis justitiae, ex primis parentibus in omnes posteros per carnalem generationem propagata, omnesque temporalibus & æternis pœnis subjiciens, nisi renascantur ex aqua & Spiritu, adeoque remissionem consequantur.

Vel definiri potest:

Quod sit hæreditaria vitiositas omnium virium, ex primis parentibus per generationem carnalem in omnes posteros traducta, conjunctam habens privationem imaginis Dei, & virium in homine depravationem, omnesque; faciens reos pœnarum temporalium & æternarum, nisi renascantur ex aqua & Spiritu, adeoque remissionem consequantur.

XXIII. Primorum Parentum verò in descriptione hac mentionem facimus non tantum ratione Originis, quod per illos peccatum hoc in

poste-

posteros propagatum fuerit; sed etiam ratione imputationis peccati Adamitici. Integra enim essentia illius in tribus consistit (I) in participatione lapsus ab Adamo commissi, ut radice generis humani. Ex quo & proprium sive nostrum est, non alienum tantum, ut Cyprianus vocat. Omnes enim in Adamo peccavimus Rom. 5. v. 12. (II) In macula sive obliquitate, ex primo peccato reliqua, privationem innocentiae & justitiae originalis, dignitatem odii, reatum culpae & poenae complectente Rom. 3. v. 23. (III) In habituali vitiositate omnium virium sive prava concupiscentiâ, quam Paulus Rom. 7. v. 13. αὐαρτωλὸν αὐαρτίαν, Theologi, privationem habitualem cum contraria forma conjunctam, vocant.

C A P. III.

De

Peccati Originalis poenâ & ultione.

Th. I. **C**ognitâ peccati Originalis tûm existentiâ, tûm essentiâ, conseqvens est, ut paucis etiam de poena & ultione ejus agamus, tanquam propriô & præcipuo illius effectu, quam uno nomine Mortem dicimus, à Deo ipso interminatam Genes. 2. v. 17. & per peccatum introductam Rom. 5. v. 12. & ult. Unde ab Apostolo Rom. 6. v. 23. dicitur: τὰ ὀψώνια τῆς αἱματίας, stipendia peccati. Quanquam enim effectus peccati Originalis plures sint, ut primi atque voluntarii pravae concupiscentiae motus & peccata actualia Matth. 5. v. 19. Marc. 7. v. 22. præcipuus tamen & ultimus, mors est. Jac. 1. v. 15. Hoc autem mortis vocabulum quatuor generales peccati poenas complectitur.

II. (1) Multiplices hujus vitae miseras & aerumnas, quibus ad mortem quasi præparamur; quales sunt mulierum dolores. Genes. 3. v. 16. viorum labores & sudores. v. 17. 18. 19. varii morbi, calus inopinati &c. Quæ tamen omnia mala poenæ quidem sunt respectu scil. impiorum; respectu autem fidelium, castigationes tantum; non poenæ, tûm ratione principii, quia proveniunt à benigno patre: tûm ratione finis, quia tendunt ad bonorum probationem ac emendationem; tûm ratione correlati, sublatâ enim culpâ tollitur poena.

III. (2) Mortem gratiæ vel iram DEI. Odio enim habet omnes, qui operantur iniqvitatem Ps. 5. v. 7. Ps. 44. v. 8. separantur ab eo homines per peccatum El. 59. v. 2. Quem autem DEUS deserit, illum Dæmones suscipiunt, ait Gregorius lib. 25. moral. cap. 9. & laqueis constrictum ducunt. 2. Tim. 2. v. ult.

IV. (3)

IV. (3) Mortem naturæ vel corporalem Gen. 3. v. 19. quæ ab Adamo ad omnes pertransiit Rom. 5. v. 12. ideoque omnes moriuntur 1. Cor. 15. v. 21. 22. Hæc verò ipsa mors pœna est, saltem qvoad impios: piis autem lucrum Phil. 1. v. 21. somnus Joh. 11. v. 11. liberatio à malis 1. Cor. 15. ac transitus ad Patrem cœlestem Joh. 13. v. 1.

V. (4) Mortem gloriæ vel sempiternam, quando homo secundum corpus & animam à beata illa Dei visione separatus, æternæ morti ac damnationi post resurrectionem adjudicabitur. Vulgò dicitur mors *novissima*: & Apoc. 20. v. 14. mors secunda, de qua Ps. 34. v. 22. mors peccatorum *pessima*, quippe cujus quantitatem & qualitatem nulla mortalium adseqvitur cogitatio.

VI. Ultima hæc peccati pœna, omnium gravissima, multis dubium movet qvoad infantes non baptizatos, an hos Deus iusius *Judex* propter solum Originis peccatum sit damnaturus? Ad quod quæsumus, si ex abundantia aliquid respondendum sit, distinctione omnino opus est, (I) inter *infidelium* & *Christianorum* liberos, sine baptismo decedentes, (II) inter damnationis *meritum* & damnationis *actum*.

VII. De Christianorum liberis res plana est, eos salvare. Licet enim Christus ipse affirmet Joh. 3. v. 5. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non potest intrare in regnum cœlorum: illud tamen non *absolutè* sed *limitatè*. (I) sub conditione possibilitatis & (II) extra casum necessitatis, adeòque (III) de modo ordinario intelligendum esse, exemplis indubitatis aerationibus non contemnendis Theologi nostri demonstrant.

VIII. Memorabile est exemplum (I) Latronis, in cruce demum conversi & certò salvati Luc. 23. v. 43. quem tamen sine baptismo defessisse nemo facile ibit inficias (II) Catechumenorum, olim in vera doctrina institutorum, & in Christum credentium, quorum tamen multi pèsecutionis tempore ante baptismi susceptionem necabantur, item eorum, qui Herodis mandato interficiebantur; de quorum vero salute quis dubitet?

IX. Nec est, quod quis distingvat inter infantes & adultos, quorum hi defectum baptismi verâ fide supplere queant. Nam etiam infantibus fide opus esse dicimus; quam etiam illis, ob necessitatis casum ab ordine divinitus instituto exclusis, à DEO extraordinario modo conferri certum est: sicut Johannes Baptista in utero statim materno illuminatus est Luc. 1. v. 43. 44.

D

X. Nec

X. Nec defunt infantum exempla etiam in Ecclesia V. Test. quos sine Sacramento Initiationis, Circumcisionis nimirum constat salvatos esse. Tales sunt (I) masculi Israëlitarum in Aegypto. (II) Filiolus Davidis ante circumcisionem mortuus 2. Sam. 12. v. 18. 23. Et nihilominus Rex David dicit v. 33. ego vadam ad eum, ille vero non revertetur ad me. Quomodo autem potuisset David dicere, se ad illum abitum, si eum ob privationem circumcisionis aeternum iri damnum existimasset.

XI. Rationes etiam in promptu adsunt (1) ex parte DEI, cuius consideranda cum infinita potestas, ob quam ipsi facillimum est, infantibus immediate fidem infundere & sic per fidem eos salvare: cum benefica voluntas, quae elucet partim ex foederali promissione Gen. 17. v. 7. cuius promissionis via fœmellas etiam in V. T. salvatas dicimus: partim ex speciali vocatione Matth. 19. 14. Repetitur haec vocatio Marc. 10. v. 13. (2) Ex parte infantum, ubi consideretur I. nativitas in Ecclesia. II. simplex Sacramentorum parentia, quae non conjuncta est cum contemptu (3) Ex parte Parentum ardens scilicet ipsorum precatio, quam cum tota Ecclesia pro salute liberorum, adhuc etiam in utero jacenti, fundere solent: Quam certe DEUS non adsperratur Matth. 7. v. 7. Joh. 14. v. 13. Cum primis autem huc pertinet observatio, quod Christus, cum dixisset Marc. 16. v. 16. qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit: in antithesi omiserit; nec baptizatus fuerit. Innuens scilicet baptismum non esse absolutæ necessitatis, ut sine eo in casu necessitatis etiam, nemo possit fieri salvus.

XII. Liberos autem infidelium, extra Ecclesiam natos, quod attinet, cum de illorum vel salute vel condemnatione nullum expressum extet in Scriptura testimonium; ideoque DEI iudicio illos committimus, & cum Theologis nostris ἐπέχειν, quam cum Pontificiis & Arminianis temere quicquam in hanc aut illam sententiam definire malimus.

XIII. Id unum tamen hic adjicimus, solum peccatum Originis nunc quidem, postquam lapsi primorum Parentum opposita fuit in Protevangelio gratiae promissio, velut obex, tanti roboris non esse, ut infidelium infantibus, siquidem damnandi illi sint, mortem aeternam actu inferat. Omnipotens enim hic distingvenda tempora: & mors aeterna nunc ratione reatus & meriti, nunc ratione actualis illationis consideranda.

XIV.

XIV. Post Iapsum qvidem, cūm promissio gratiæ promulgata nondum esset, peccatum Originis *immediate* erat mortiferum, tām qvoad mortem spiritualem actu inflictam, qvām qvoad *necessitatem* futuræ temporalis & æternæ mortis. Sed post editum Protevangelium propositō jam Filiō DEI mediatore in propitiatorium Rom. 3. v. 25. ut amissam vitam denuò repararet & communicabilem redderet: Ut nullum peccatum, ita nec peccatum Originis *actus* mortem infert, aut *directè* & *immediate* mortiferum est, aut actu privat salute gratiæ & gloriæ. Sola incredulitas immediatè damnat, facitqve ut reliqua peccata retineantur, nec remittantur Marc. 16. v. 16. Joh. 3. v. 16. 18. cap. 5. v. 24. cap. 12. v. 48. (B. Höpfn. disp. X. aph. 13. par. 21.)

XV. *In illo statu* erat immediata & proxima causa damnationis: *in hoc* damnationem actu non infert, nisi qvatenus cum incredulitate est conjunctum. Infantes itaqve gentilium, si damnantur, nec, qvæ mihior Theologorum qvorundam sententia est, extra ordinem regenerantur: non damnantur ideò, qvod peccatō hoc contaminati fuerunt: sed qvod fide, qvæ expiationem peccati à Christo mediatore in V. T. sponsam, in N. actu præstitam apprehendit, destituantur. Adæqvata enim & proxima post editum Protevangelium damnationis, tām in infantibus, qvām in adultis causa est incredulitas. Qvæ si tollatur per fidem, vel ordinariè vel extraordinariè collatam, causæ, cur actu damnentur, in infantibus nihil reliquum: Non qvòd peccatum, qvod mortem mereatur, in illis nullum sit; sed qvòd in fœdere gratiæ, in qvod vel ordinariè vel extraordinariè recipiuntur, peccatum illud mortem inferre actu nequeat. Qvā sententiâ nequaquam facimus cum Syncretistis, Zwinglio & Arminianis, alio sensu, peccatum originis sufficientem & adæqvatam damnationis causam esse heterodoxè negantibus, qvos confutatos vide à Dn. Calovio Harmon. Calixt. Hær. fol. 918. sqq.

XVI. Taxanda igitur hīc imprimis Papicolarum temeritas (I) qvòd non tantùm infidelium, sed & fidelium liberis non baptizatis, & qvidem propter peccatum Originis tantùm, salutem simpliciter denegant. (II) Qvòd his ita damnatis peculiarem in inferno locum adsignent, que in *limbum puerorum* vocant, ubi propter peccatum Originale sit perpetua pœna damni, sed non sensūs, h.e. ubi infantes exclusi qvidem à gaudiis vitæ æternæ, nullum tamen dolorem per-

sentiscent. Bellarm.lib.IV. de amiss. grat. & statu peccati c.9. fol. 291.
lib.VI.cap.4. fol. 471. Qvasi speculatores isti infernum ipsi extruxiſſent, & in certas contignationes distinxiſſent. Scriptura S. sanè inter æternam salutem & damnationem statum aliquem intermedium ignorat, ultra qvam sapere nemini fas est.

CAP. IV.

De

Peccati Originalis venia & sublatione.

Th. I.

Quām horrendum vitium sit peccatum hæc tenus demonstravimus: Supereft, ut breviter demonstremus, qvomodo labe istā purgemur, & qvæ sit peccati ratio, posteaqvam in baptismo & per pœnitentiam est remissum.

I. Cūm verò qvatuor in peccato fint, à qvibus liberari nos oportet (I) *reatus*, qvi per regenerationem (II) *Dominium*, qvōd per renovationem, (III) *Sensus*, qvi per mortem, (IV) *radix*, qvæ per cinefationem & glorificationem tollitur: priora duo membra h.l. maximè intellecta volumus, cum orthodoxis afferentes, per baptis̄mum, qvōd est lavacrum regenerationis Tit. 3. v. 5. & pœnitentiam seu fidem in Christum à peccati qvidem *reatu* nos perfectè liberari, sed non à peccato ipso. Hinc Canon Theologicus: In Scriptura S. verba delendi, tollendi, auferendi, mundandi non notant peccati & devotus annihi-lationem, absentiam, sed perfectam satisfactionem & plenam remiſſionem. Et licet insuper renovemur, tamen illam ipsam renovationem imperfectam esse, & tantum inchoatam ex continua pugna carnis & Spiritūs, dum caro semper concupiscit adversus Spiritum Gal. 5. v. 17. abundè constat.

III. Hæc concupiscentia illa originalis est (de actuali enim h.l. non agimus) qvæ qvoad motus primo primos ἀπεγαγέται spectata (sic enim in hac controversia spectanda est) ipsum naturæ est vitium, ex parentibus contractum, ipsa radix vitiosa, & habitualis corruptio intellectum, voluntatem, omnesqve vires reliquias fœdissimè depravans. Hanc θηρικήν tantum peccati pœnam, qvia ex lapsu

primi

primi hominis descendit, & peccati causam, qvia ad peccatum instigat, sed etiam peccatum esse verè proprièqve dictum, vel malum culpæ, pugnans cum lege divina, licet ex accidenti per fidem in Christum renatis non imputetur, i.e. non constituant eos actū reos coram DEO & æternæ morti obnoxios, variis Scripturæ dictis, & imprimitis ex Epistola ad Rom. cap. 6. & 7. probari potest, ubi propria hujus doctrinæ sedes. Consideratur enim peccatum hoc à Paulo duabus modis (I) *Absolutè & in se.* (II) *Relativè seu respectu eorum, qui sunt in novo fœdere, seu qui per fidem Christo sunt inserti.* Priori modo considerat Rom. 5. v. 12. 13. 14. Posteriori Rom. 6. 7. & 8. capp.

IV. Exinde argumenta benè multa, eaqve firmissima depromi possunt. (I) Qvia Scriptura in primaria sede hujus articuli concupiscentiam vocat peccatum, nempe Rom. 6. v. 2. 6. 7. 11. 12. 13. 14. 16. 17. 18. 19. cap. 7. v. 7. 8. 9. 11. 13. 14. 17. 20. 23. 24. E. concupiscentia est peccatum verè & propriè dictum. (II) Qvia repugnat legi divinæ Rom. 7. v. 7. ubi dicitur: Peccatum non cognovi, nisi per legem. Nam & concupiscentiam non novissem, nisi lex dixisset: non concupiscas. In h. l. concupiscentia tām originalis, qvām actualis prohibetur. (III) Qvia describitur (1) *privativè*: perficere bonum non invenio cap. 7. v. 18. (2) *positivè*: qvod odi malum, illud ago v. 19. & 23. video aliam legem in membris repugnantem legi mentis meæ, i. e. Spiritui S. & captivantem me in lege peccati. (IV) Qvia impedit perfectam legis impletionem, dum in causa est, ut renati maneant carnales, venundati sub peccatum cap. 7. v. 14. & cùm facere volunt bonum, malum eis adjunctum sit v. 21. unde ejus ἀνοπλα satis apparet. (V) Qvia nisi dometur in renatis, eos gehennæ reos facit Rom. 8. v. 13. (VI) Qvia homines miseros reddit spiritualiter, qui ab ea non nisi per Christum liberantur. Rom. 7. v. 24. 25.

V. Plura ex pluribus aliis Scripturæ dictis argumenta Pontificiis concupiscentiam magnō conatū è peccatorum numero eximere suantibus, opponi possent, ac firmiter ostendit, renatis semper adhætere peccatum; licet, qvod ex accidenti diximus fieri, propter Christi meritum, fide apprehensum illis non imputetur. Non enim nihil condemnabile, sed nullam condemnationem (*ἀδὲν κατάκερμα*) in iis esse dicit Apostolus, qui sunt in Christo Iesu Rom. 8. v. 1. atqve adeò inter reatum potentialē & actualē: *impeditum & non impeditum* di-

stingvit. Impeditur enim reatus per imputationem iustitiae Christi. In se & non impeditus omnino reatus est, ad damnationem obligans: nec à concupiscentia ipsa (ut sit chara DEI filia) sed à subjecto in justificatione aufertur. Sed hac vice propter angustiam & temporis & chartæ huic dissertationi finis nobis imponendus est, hanc quidem Prophetæ precatione: *Scio, Domine, quod non est in manu hominis, viam suam, nec in manu ambulantis, dirigere gressus suos* (Jer. 10. v. 23.) Et quomodo non potest Æthiops mutare pellim suam, nec Pardus maculas; ita neque nos bene agere posse, cum adsueti simus, male agere (cap. 13 v. 23.) Idcirco da nobis illuminatos oculos mentis nostræ, ut apprehendamus, quæ sit longitudo, latitudo & profunditas calamitatis nostræ, in quam incidimus, ut ex adverso appareat, quæ sit longitudo, latitudo, altitudo & profunditas dilectionis tue, per quam calamitate eripimur. Exvia nos Hyssopô sanctissimi merititui, ut mundemur, ablue nos, ut albescamus quasi nix (Pl. 51. v. 9.) ut candidam conversationem sectantes, indui candidâ innocentiae tue ueste, inter candidorum Angelorum candidos choros, candido animo & corpore conversemur & perpetuemus.

A M E N,

DEO SIT LAUS ET GLORIA.

Ascendis Cathedram, & monstras, è fonte malorum,
Qvî in nos prodierint crimina cuncta cito.
Theologie laudat conatum, protinus addens:
Perge ita, te qvondam præmia larga manent!

sinceræ gratulationis ergo
addebat

GEORGIUS MOEBIUS, SS.Th.D.
& Prof.P. Facult.Th. Subsen, Canon.Milnensi.
& Academ. Decem-Vir,

AD

AD
REICHENBACHIUM SUUM
D. FRID. RAPPOLT.

Dis-Rive salve, Patria ô svavissima,
Civemq;e blando contuere lumine,
Cultum parantem. Munus affert, non grave
Fulvo metallo, non politum Phidiæ
Torno, aut stupendo Mentoris toreumate.
Sacrum est, & ortūs pandit humani luem
Parvo libello, gratiæq;e nos DEI
Totos resignat, imbecillos, langvidos,
Ægros ad omne, qvod probatur Numini:
Qvid? ad tremenda jussa planè mortuos,
Prehende, & illa hinc OLISCHERI industria
Qvò tendat, oris qvid minetur patriis,
Ambone quantum profutura ex edito
Mœrore pressis anxiisq;e, collige.
CURA EST FUTURO PRIMA IN ÆSCULAPIO
Novisse Morbum, Sustulisse At Altera.

A lbus erat, totusq;e sacro splendore coruscans,
Qvippe DEI ipsius lumine plenus homo,
Mox niger, & piceis totus carbonibus horrens,
Tartarei audisset cum mala jussa DEI.
Nascimur hinc omnes tetrâ caligine fusi,
Æthiopesq;e omnes mentem animumq;e sumus.

Eft

Est tamen & nigrum qvod vertere pollet in album,
Atqve homini priscum restituisse decus;
Nempe crux CHRISTI roseo nos lumine pingit,
Cœlifluo & tabum triste liqvore lavat.
Quanquam & mixta manent turbataqve candida nigris,
Æternum dum nos cinget in axe jubar.
Fallor: an his ipsis, qvos narro, coloribus ornas,
Expingisqve theses, dulcis Amice, tuas;
Sic est! Euge tuas his semper tinge loqvelas,
Et Patriæ LUCAS ter-venerandus eris!

Ita omnibus
missu

qui CL.Dn.Respondenti, Amico suavissimo, de Theologico specimine animitus congratulabatur

L. JOACH. FELLERUS, P.P.P.

Patriissare piæ Prolis non infima laus est,
Laus inquam haud tenuis, quam, per amandas meres.
Sistis naturæ mala prayæ namqve profunda,
Post repates Patrios, nobilis arte, lares.
Prognati laudat SENIOR vestigia sancta,
Germanus Fratri prospera quæque precor.

M. CHRISTIANUS FRID. OLISCHERUS,
Reichenbacensis.

Coll. diss. A. 211, misc. 24